

פרשת נח - הפלת עוברים

רב דניאל שטיין

א. גמ' סנהדרין (נז): - אשכח רבי יעקב בר אחא דהוה כתיב בספר אגדתא דבי רב בן נח נהרג בדיין אחד, ובעד אחד, שלא בהתראה, מפי איש ולא מפי אשה, ואפילו קרוב, משום רבי ישמעאל אמרו אף על העוברים וכו' מאי טעמיה דרבי ישמעאל, דכתיב שפך דם האדם באדם דמו ישפך, איזהו אדם שהוא באדם הוי אומר זה עובר שבמעי אמו.

ב. גמ' סנהדרין (נט): - ליכא מידעם דלישראל שרי ולנכרי אסור.

ג. תוס' סנהדרין (נט): ד"ה ליכא - בדבר שהוא מצוה לישראל לא אמרינן הכי העובד כוכבים ששבת חייב ולישראל מצוה אף על גב דבשני בשבת אין מצוה לישראל מ"מ יש עליו מצות שביתת שבת, ועל העוברים דעובד כוכבים חייב וישראל פטור אף על גב דפטור מ"מ לא שרי, מיהו קשה דאמרינן יצא ראשו אין נוגעין בו דאין דוחין נפש מפני נפש אבל קודם שיצא ראשו החי' פושטת ידה וחתכתו לאברים ומוציאה כדי להציל את אמו וכה"ג בעובד כוכבים אסור כיון שהוזהרו על העוברים, וי"ל דהא נמי בישראל מצוה כדי להציל ואפשר דאפילו בעובד כוכבים שרי.

ד. רמב"ם (פ"ה חובל ה"א) - אסור לאדם לחבול בין בעצמו בין בחבירו וכו' דרך נצינון וכו' שנ' לא יוסיף להכותו, אם הוזהירה תורה שלא להוסיף בהכאת החוטא קל וחומר למכה את הצדיק.

ה. משנה אהלות (פ"ז מ"ו) - האשה שהיא מקשה לילד מחתכין את הולד במעיה ומוציאין אותו אברים אברים מפני שחיה קודמין לחייו יצא רובו אין נוגעין בו שאין דוחין נפש מפני נפש.

ו. רש"י סנהדרין (עב): ד"ה יצא ראשו - דכל זמן שלא יצא לאויר העולם לאו נפש הוא וניתן להורגו ולהציל את אמו, אבל יצא ראשו אין נוגעים בו להורגו, דהוה ליה כילוד ואין דוחין נפש מפני נפש.

ז. רמב"ם (פ"א רוצח ה"ט) - לפיכך הורו חכמים שהעוברת שהיא מקשה לילד מותר לחתוך העובר במיעיה בין בסם בין ביד מפני שהוא כרודף אחריה להורגה, ואם משהוציא ראשו אין נוגעין בו שאין דוחין נפש מפני נפש וזהו טבעו של עולם.

ח. גמ' סנהדרין (עב): - יצא ראשו אין נוגעין בו, לפי שאין דוחין נפש מפני נפש. ואמאי רודף הוא, שאני התם, דמשמאי קא רדפי לה.

ט. תלמוד ירושלמי (שבת פ"ד ה"ד) - ולא מתני' היא יצא רובו אין נוגעין בו שאין דוחין נפש מפני נפש. ר' יוסה בי ר' בון בשם רב חסדא שנייא היא תמן שאין את יודע מי הורג את מי.

י. גמ' ערכין (ז). - האשה שיצאה ליהרג אין ממתנין לה עד שתלד האשה שישבה על המשבר ממתנין לה עד שתלד וכו'. פשיטא, גופה היא, איצטריך, ס"ד אמינא הואיל וכתיב כאשר ישית עליו בעל האשה, ממונא דבעל הוא ולא ליפסדיה מיניה, קמ"ל וכו' ישבה על המשבר וכו'. מ"ט כיון דעקר, גופא אחרינא הוא.

יא. ר"ן לחולין (יט. בדפי הרי"ף) - שכיון שהיא מחוייבת מיתה אין מענין את דינה ולולד כיון שלא יצא לאויר העולם לא חיישינן.

יב. רמב"ם (פ"ז עבדים ה"ה) - הכותב לשפחתו מעוברת הרי את בת חורין וולדך עבד דבריו קיימין, הרי את שפחה וולדך בן חורין לא אמר ולא כלום שזה כמי שמשחרר חציה. [ראב"ד] קשיא רישא אסיפא סיפא קאמר דעובר ירך אמו הוא א"כ רישא אמאי דבריו קיימין.

יג. רמב"ם (פ"ט מלכים ה"ד) - בן נח שהרג נפש אפילו עובר במעי אמו נהרג עליו וכן אם הרג טריפה וכו' הואיל והמית מכל מקום נהרג וכו' מה שאין כן בישראל.

יד. רמב"ם (פ"י מלכים ה"א) - חייבין בית דין של ישראל לעשות שופטים לאלו הגרים התושבים, לדון להן על פי המשפטים אלו, כדי שלא ישחת העולם.

טו. רמב"ם (פ"ד רוצח ה"ט) - שאע"פ שיש עוונות חמורין משפיות דמים אין בהם השחתת ישובו של עולם כשפ"ד, אפילו ע"ז ואצ"ל ג"ע או חילול שבת אינן כשפ"ד, שאלו העוונות הן מעבירות שבין אדם להקב"ה אבל שפ"ד מעבירות שבין אדם לחבירו.

טז. פ"ת (יו"ד סי' קנ"ה ס"ק ד') - ועי' בס' תיבת גמא פ' שמות שנסתפק אי שרי להושיט לב"נ מסוכן אבר מ"ה לרפואתו די"ל וחי בהם בישראל דוקא.

יז. תוס' הרא"ש סנהדרין (נט.) - ועוד דאיפשר דאפ"ל בגוי שרי להציל כיון דלא מיקרי נפש ואף על גב דגזירת הכתוב הוא שמתחייב עליו.